מראה יחזקאל על התורה — כי תבוא

כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם נחלה כו' ולקחת מראשית פרי האדמה אשר תביא מארצך כו' ושמת בטנא והלכת כו', במקרא זה רבו הדקדוקים חדא דהול"ל לנחלה כמ"ש ונתן ארצם לנחלה, וגם במ"ש וירשתה וישבת בה א"כ מיותר רישא דקרא דהול"ל כי תירש את הארץ וישבת בה, ועוד אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נותן לך הוא מיותר וגם בשכבר כתב אשר אני נותן לכם, וגם מהו ענין הטנא ולמה לא קראו סל כמ"ש במקום אחר ומסל המצות (ויקרא ח כו).

וביאור הענין דהנה מלאכי אמר ואשרו אתכם כל הגוים כי תהיו אתם ארץ חפץ (מלאכי ג יב), ורש"י נדחק בפירושו שהישראל יהיו בארץ ישראל שנקראת ארץ חפץ, וא"כ הול"ל בארץ חפץ, והנ"ל דהנה אחז"ל (שבת קיח.) כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים כמ"ש אז תתענג על ה' והאכלתיך נחלת יעקב אביך כו', וצריך להבין מהו ענין זה לזה בשגם מצינו במדרש פ' בראשית אמרו אברהם לא נאמר בו שמירת שבת לפיכך ירש את העולם במדה, אבל יעקב נאמר בו ויחן שקבע בה תחומין לפיכך ירש את העולם שלא במדה שנאמר ופרצת ימה וקדמה כו', וצריך להבין ענין השכר הזה לשבת.

והנ"ל דהנה אחז"ל (שבת קיח:) אלמלי שמרו ישראל שני שבתות מיד נגאלין ופירש בספר מאור עינים [פ' כי תבוא] ותוכן דבריו דקוב"ה וישראל חד הם, ולפי שהם שני הפכיים וכי אפשר לדבוק בו שהקב"ה הוא אין סוף וישראל הם בעלי גבול, לכן נתן להם את השבת שהוא הממוצע דהיינו שבת דלתתא הוא מתצמצם ושבת דלעילא היא מדת המלכות עכ"ד, והענין הוא שבמדת המלכות ברא הקב"ה העולם ואמר לעולמו די וכששומר שבת הוא נעשה שותף להקב"ה במעשי בראשית והוא למעלה מן הצמצום ונדבק באור פני מלך חיים וגוף וברית חשבינן חד ע"כ היתה מדה זו ביעקב.

ובזה נ"ל ביאור הכתוב בפ' זו תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ועבדת את אויביך, דצריך להבין הלא אמרו כל המקיים את התורה מעוני כו' [אבות פ"ד מ"ט] אע"ג דלא עבד מרוב כל, אבל לפי דרכינו הוא דכשהישראל הם בצמצום הם תחת המזל של האומות העולם, אבל כשעובדים השי"ת בהרחבת הדעת ובשמחה הם למעלה מן הצמצום והם דבוקים בהקב"ה וכלום חסר מבית המלך וע"כ אינם חסרים שום דבר, וזהו תחת אשר לא עבדת בשמחה ובטוב לבב ואז יהיה לך רוב כל בלי שום חסרון כלל, ועי"כ אתה תחת המזל ובצמצום, וממילא ועבדת את אויביך, והנה מדת המלכות נקרא ארץ העליונה וארץ הקדושה כידוע עמ"ש והארץ הדום רגלי, וזהו ואשרו אתכם כל הגוים, שהאומות יהיו נכנעים לכם בעבור שתהיו אתם ארץ חפץ, תזכו למדריגה ההיא של מדת המלכות ונחלה בלי מצרים, ולכך זכה יעקב אליה דגוף וברית כחדא חשבינן.

והנה אמרו חכז"ל (ברכות לה:) דהרבה עשו כרבי שמעון בר יוחאי ולא עלתה בידם, דצריך להבין וכי משוא פנים יש בדבר, אבל האמת הוא שלא עשו בשביל אהבת המקום והתורה והיראה רק כוונתם היה להגיע למדריגת רשב"י וע"כ לא עלתה בידם שבאמת אין לעשות בשביל עצמו הן מילי דעלמא הן

מילי דשמיא, וכ"כ נצטוינו במצוה זו של הבאת בכורים שביכרה בטרם קוצן שנפשו של אדם אותה לאכול מפריה, ובאה המצוה למנוע ולמשול ביצרו שזה מדת הצדיקים המושלים ביצרם בעבור שאינם עושים שום דבר בשביל עצמם.

והנה נאמר (ישעיה מד ו) אני ראשון כו', היינו אותיות ראשונות של השם והיינו שהוא בגמטרי' כ"ב שבהם נברא העולם, והיינו שבכל דבר יש הוי"ה וכמ"ש חנה כי אין בלתך (ש"א ב ב) אין לבלותיך כו', לפי שהקב"ה ברא יש מאין, והחיות המהוה את היש הם האותיות הקדושים של השם הוי"ה המלובשים בדבר ההיא ורמוזים בצירופים בשם הדבר הגשמי ההוא, והיינו שלשון הקודש היא קצרה מכל הלשונות ואעפי"כ אין בה רק כ"ב אותיות משום שהאותיות מתחלפין, וכמו תיבת מחר יש לו י"ב פירושים ע"י הצירופים, וגם כשכותבין כסדרן יש חילוק ע"י הנקודות, וגם כששוין בנקודות ג"כ יש עדיין חילוק ע"י הטעמים כמו בינה הגיגי, וכן באה עם הצאן, ושלש אלה דהיינו אותיות ונקודות וטעמים הם כנגד מחשבה דבור ומעשה כמבואר בתיקונים תיקון כ"ב.

וזה"ש והיה כי תבא אל הארץ ר"ל שתבוא לבחי' מדריגה זו של הארץ העליונה אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה שע"י מדריגה זו תזכה לנחלה של השי"ת דהיינו נחלה בלי מצרים וארץ חפץ, וירשתה לשון גירושין שתגרש המדריגה ההיא ולא תעשה בשביל זה, ואז וישבת בה יהיה לך ישיבה וקיום שלא תפול ממדריגתך, ובאיזה אופן תתנהג לזה אמר ולקחת מראשית כל פרי האדמה כי ראשית נקרא המחשבה וזהו העצה טובה שתשים כל מגמת פניך בין מאותם אשר תביא מארצך שאתה עוסק במילי דעלמא ובין אשר ה' אלקיך נותן לך שאתה עוסק במילי דשמיא ושמת בטנא ר"ל טנ"א ר"ת ט'עמים נ'קודות א'ותיות, שתמיד תשים עיניך על ההויות הפנימיות והקדושה המחיה הדבר ההוא כי כשאדם עוסק בדבר לצורך עצמו אזי הוא משתמש בשרביטו של מלך שלא כדעת אבל כשתתנהג כנ"ל אזי והלכת אל המקום אשר יבחר ה' לשכן שמו שם שבוודאי תלך לבטח ולא תכשל וכמ"ש עיניך לנוכח יביטו.

חידושי אגדה לחתונהיצו ד' אתך את הברכה באסמיך, בדבר הסמוי כו', פי' בעוללות אפרים דקאי על האשה שנלקחה בנפילת תרדימה שהיה סמוי מן העין, וצ"ל הענין גם מ"ש דשרוי בלא אשה בלא ברכה גם מ"ש כי שם צוה ה' את הברכה כו', עפימ"ש לעיל יעקב אבינו לא מת כו' מה זרעו בחיים כו', ועיקר הברכה הוא מה שיש לו קיום כמ"ש ע"פ יברכך כו' וישמרך מן המזיקין עפ"י המעשה דחביות ששיבר את הכד כו', ועוד עפימ"ש השומר אמת לעולם כו', דאדם הנותן מתנה אין בו לשמרו כו', ולכך ע"י נשיאת אשה שזוכה לבנים יש לו קיום שנקרא חי לעולם, וזש"ה כי שם צוה כו' את הברכה זהו שנקרא ברכה גמורה ע"י דהיינו אשה שעי"כ יש לו חיים עד העולם, וזש"ה יצו ד' אתך את הברכה שזוכה לאשה כשרה ולהוליד בנים ועי"כ יהיה באסמיך סמוי מן העין, ר"ל שאין לו סוף וקצבה מחמת שעי"כ נקרא חי לעולם וזה נקרא סמוי מן העין כמ"ש דאברהם אבינו ירש העולם במדה שכתוב כל הארץ אשר אתה רואה כו', אבל ביעקב נאמר ופרצת כו', ולכך הנושא אשה לשם נוי הולך אחר עיניו וכ"כ לשם ממון הכל רק למראה עיניו שאין לו יתרון כי אם ראות עיניו, אבל לשם בנים הוא סמוי מן העין כנ"ל לכך יצו ד' את הברכה.